

ZASADY OCENIANIA Z HISTORII I SPOŁECZEŃSTWA
W KLASACH IV-VI

Zasady oceniania są zgodne z ustawą z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty (z późniejszymi zmianami), Rozporządzeniem MEN z dnia 10 czerwca 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i sposobu oceniania, klasyfikowania i promowania uczniów i słuchaczy w szkołach publicznych oraz ze Statutem Szkoły – rozdział III

I. Ocenie podlegają

- 1) wypowiedzi pisemne, w tym:
 - a) godzinne sprawdziany po zakończeniu działu,
 - b) kompleksowe sprawdziany wiadomości i umiejętności – nie więcej niż 2 w ciągu roku szkolnego,
 - c) kartkówki,
- 2) wypowiedzi ustne,
- 3) aktywność na lekcji,
- 4) praca w grupie,
- 5) praca z tekstem źródłowym i mapą,
- 6) zadania wykonywane samodzielnie w zeszytach ćwiczeń,
- 7) prace dodatkowe: np. udział w konkursach historycznych, przygotowanie prezentacji, referaty.

II. Kryteria ocen

1. Sprawdziany:
 - a) obejmują materiał co najmniej jednego działu,
 - b) mają formę testów (otwartych lub zamkniętych) albo poleceń i pytań wymagających odpowiedzi opisowej,
 - c) trwają 45 minut,
 - d) są zapowiadane tydzień wcześniej,
 - e) są oddawane nie później niż po 7 dniach,
 - f) w przypadku nieobecności na sprawdzianie uczeń ma obowiązek napisania zaległego sprawdzianu w ciągu 2 tygodni od powrotu do szkoły,
 - g) uczeń ma możliwość poprawy oceny niedostatecznej w ciągu 1 tygodnia,
 - h) uczeń nieobecny w szkole tylko w dniu sprawdzianu pisze go na najbliższej lekcji.
2. Kartkówki:
 - a) obejmują 3 ostatnie tematy,
 - b) nie są zapowiadane,
 - c) trwają od 10 do 20 minut,
 - d) mają formę poleceń lub pytań wymagających odpowiedzi opisowych,
 - e) nie podlegają poprawie,
 - f) uczeń, który zgłosił nieprzygotowanie nie pisze kartkówki.
3. Punkty uzyskane za prace pisemne przeliczane są następująco:

ocena	sprawdzian	kartkówka
celujący	96-100%	
Bardzo dobry	90-95%	90-100%
dobry	75-89%	80-89%
dostateczny	60-74%	60-79%
dopuszczający	40-59%	40-59%
niedostateczny	0-39%	0-39%

4. Wypowiedzi ustne:
 - a) obejmują materiał z 3 ostatnich tematów,
 - b) oceniane są – samodzielność odpowiedzi, wyczerpanie tematu, stosowanie języka przedmiotu,
 - c) uczeń ma prawo raz ciągu półrocza do zgłoszenia przed lekcją nieprzygotowania się (bez konsekwencji),
 - d) obowiązuje co najmniej jedna odpowiedź w ciągu półrocza.
5. Praca w grupie: oceniane są
 - a) udział w dyskusji, zaangażowanie,
 - b) prezentowanie wyników pracy zespołu,
 - c) umiejętność współpracy.
6. Praca z tekstem źródłowym i mapą:
 - a) Trwa nie dłużej niż 20 min,
 - b) Sprawdza umiejętności ucznia, takie jak czytanie ze zrozumieniem, wykorzystanie wiedzy w praktyce i rozumowanie.
7. Aktywny udział w lekcji:
 - a) oceniane są – udział w dyskusji, wkład pracy własnej w zadania wykonywane na lekcji,
8. Prowadzenie zeszytów ćwiczeń:
 - a) w zeszytach ćwiczeń oceniane są samodzielnie wykonane zadania,
 - b) przy ocenie uwzględnia się estetykę i poprawność wykonanych zadań (ćwiczeń).
9. Prace dodatkowe:
 - a) nie są obowiązkowe,
 - b) obejmują m.in. konkursy (szkolne i pozaszkolne),
 - c) za udział w konkursie uczeń otrzymuje ocenę cząstkową celującą.

III. Sposoby gromadzenia informacji:

- 1) Oceny cząstkowe wpisywane są na bieżąco do dziennika lekcyjnego.
- 2) Sprawdziany nie są oddawane do domu ucznia. Jeżeli rodzic zgłosi chęć zapoznania się z pracami swego dziecka,
- 3) w ustalonym terminie nauczyciel udostępnia wgląd do nich.
- 4) Nauczyciel przechowuje poprawione prace pisemne (sprawdziany) ucznia przez 1 rok.

IV. Wystawianie ocen:

- 1) Ustalając ocenę śródroczną (roczną) w pierwszej kolejności brane są pod uwagę wyniki prac pisemnych, oceny z wypowiedzi ustnych, umiejętność pracy w zespole (oceniana jest ogólna postawa i wkład pracy ucznia).
- 2) Ocenę śródroczną (roczną) wystawia się na podstawie ocen uzyskanych w ciągu całego półrocza (roku), przy czym nie jest to średnia ocen uzyskanych przez ucznia.
- 3) Przy ocenie rocznej uwzględniana jest ocena z pierwszego półrocza.

V. Sposoby przekazywania informacji zwrotnej stronom zainteresowanym wynikami ucznia

- 1) Uczniowie oraz rodzice są na bieżąco informowani o postępach w nauce. W tym celu uczeń jest zobowiązany do systematycznego prowadzenia w swoim zeszycie przedmiotowym tabeli,

ZASADY OCENIANIA Z HISTORII I SPOŁECZEŃSTWA

w której wpisuje oraz przedstawia do podpisu nauczycielowi swoje oceny natychmiast po ich uzyskaniu. Rodzice powinni na bieżąco kontrolować postępy dziecka oraz potwierdzać to poprzez złożenie podpisu w przeznaczony do tego celu rubryce tabeli.

- 2) Na prośbę ucznia lub jego rodziców nauczyciel jest zobowiązany uzasadnić ocenę wystawioną pracy pisemnej.
- 3) Na prośbę ucznia jego ocena może być utajniona przed klasą.
- 4) Ustne informacje na temat wyników w nauce rodzice mogą pozyskiwać na dyżurach nauczyciela w każdy pierwszy czwartek miesiąca oraz na zebraniach informacyjnych organizowanych wg harmonogramu szkolnego.

Wymagania programowe na poszczególne oceny

Wymagania programowe na poszczególne oceny zostały sformułowane na podstawie programu nauczania ogólnego historii i społeczeństwa w klasach IV - VI szkoły podstawowej „Wczoraj i dziś” autorstwa Tomasza Maćkowskiego oraz w oparciu o podręczniki do historii i społeczeństwa pod tym samym tytułem wydawnictwa Nowa Era.

KLASA IV

1. Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca)

Uczeń zna:

- terminy: *społeczność, ojczyzna, patriota, patriotyzm, Polonia, historia, przeszłość, archeologia, historyk i archeolog, ród, pamiątka rodzinna, muzeum, skansen, drzewo genealogiczne, chronologia, data, rok, wiek, stulecie, tysiąclecie, ziemianka, mumia, sarkofag, piramida, faraon, Hellada, Hellenowie, Akropol, politeizm, monoteizm, heros, cesarz, prowincja, zgromadzenie ludowe, gladiator, Mesjasz, apostoł, poganin, Biblia, Stary i Nowy Testament,*
- swoje szkolne prawa i obowiązki,
- polskie symbole narodowe oraz daty najważniejszych polskich świąt państwowych,
- słowa polskiego hymnu narodowego,
- imię i nazwisko autora „Mazurka Dąbrowskiego”,
- nazwę krainy historyczno-geograficznej Polski, obszarze której mieszka,
- zadania historii jako nauki,
- skróty: *p.n.e. i n.e.,*
- najważniejsze osiągnięcia pierwszych cywilizacji (system nawadniający, koło, koło garncarskie, szkło, cegłę, kalendarz),
- nazwy warstw społecznych starożytnego Egiptu,
- rodzaje sztuk granych w teatrze greckim (komedia, tragedia),
- imiona najważniejszych greckich bogów (*Zeus, Hera, Posejdon, Afrodyta, Atena, Hades, Hefajstos, Ares, Apollo, Hermes*),
- dzieła tytuły dzieł przypisywanych Homerowi („*Ilлада*” i „*Odyseja*”),
- dyscypliny pięcioboju olimpijskiego,
- miejsce, gdzie odbywały się najświetniejsze igrzyska organizowane na cześć Zeusa,
- postać *Jezusa z Nazaretu i Konstantyna Wielkiego,*
- wiek i miejsce, gdzie narodziło się chrześcijaństwo.

Uczeń rozumie:

- jaką rolę odgrywa rodzina w życiu każdego człowieka,
- znaczenie uprzejmości i tolerancji,
- jakie znaczenie mają pamiątki rodzinne,
- różnicę między koczowniczym a osiadłym trybem życia,
- znaczenie umiejętności rozpalania ognia dla praludzi,

Uczeń umie:

- podać przykłady praw i obowiązków poszczególnych członków rodziny,
- wymienić osoby, które wchodzi w skład szkolnej społeczności,
- wymienić ludzkie potrzeby,
- podać przejawy postępowania zgodnego z zasadami tolerancji i uprzejmości,
- wymienić przykłady konfliktów i podać podstawowe sposoby ich rozwiązywania,
- wskazać na mapie Polski swoją miejscowość,
- wymienić postacie związane z historią swojej miejscowości, rodzinnego miasta lub regionu,
- odnaleźć na planie miejscowości siedzibę władz lokalnych,
- wyjaśnić pochodzenie nazwy *Polska,*

- odróżnić postacie historyczne od postaci legendarnych,
- wskazać podobieństwa i różnice między muzeum a skansenem,
- rozróżnić źródła historyczne pisane od niepisanych,
- podać przykłady pamiątek i tradycji rodzinnych,
- wskazać narodziny Jezusa z Nazaretu jako początek naszej ery,
- określić czas trwania wieku i tysiąclecia,
- zapisać liczby arabskie cyframi rzymskimi (do 50)
- porządkować daty w sposób chronologiczny,
- narysować oś czasu,
- obliczyć, ile czasu upłynęło między poszczególnymi wydarzeniami tej samej epoki,
- ustalić wiek, w którym miało miejsce dane wydarzenie,
- wymieni elementy, z jakich składa się mapa historyczna,
- odróżnić mapę od planu,
- odczytać z mapy jej tytuł i zakres terytorialny, którego dotyczy,
- wymienić narzędzia, którymi posługiwali się praludzie,
- umieścić na osi czasu: daty powstania pierwszych państw sumeryjskich, przybliżone daty wynalezienia pisma i powstania pierwszego pisma alfabetycznego, rok w którym narodził się teatr w antycznej Grecji, datę pierwszych igrzysk olimpijskich, założenia Rzymu oraz zabójstwa Juliusza Cezara, rok zakończenia prześladowań chrześcijan w starożytnym Rzymie,
- wymienić różne rodzaje pisma (obrazkowe, klinowe i alfabetyczne),
- wskazać Fenicjan jako twórców pisma alfabetycznego,
- krótko przedstawić, jak zmieniały się materiały piśmiennicze (od glinianej tabliczki do czytnika książek elektronicznych),
- wskazać na mapie: starożytną Grecję, Rzym, Kartaginę i Półwysep Apeniński,
- przedstawić charakterystyczne cechy położenia geograficznego Grecji,
- opisać, jak antyczni Grecy wyobrażali sobie bogów,
- krótko przedstawić legendarne początki starożytnego Rzymu,
- na podstawie ilustracji wymienić elementy stroju i uzbrojenia rzymskiego legionisty
- wskazać prawo rzymskie jest podstawą współczesnego prawa,
- wymienić najważniejsze zasady nauki Jezusa z Nazaretu.

1. Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) j.w. oraz:

Uczeń zna:

- terminy: „*mała ojczyzna*”, *patriotyzm lokalny, mniejszość narodowa, mniejszość etniczna, herb, źródło historyczne, zabytek, genealogia, era, epoka historyczna, prehistoria, kartografia, skala i legenda mapy, Babilon, Mezopotamia, wielka kolonizacja, kolonia, agora, demokracja, polis, sąd skorupkowy, mit, filozofia, Prawo XII tablic i Kodeks Justyniana, republika, senat, Romulus i Remus, bazylika, kodeks,*
- główne założenia statutu szkoły,
- najważniejsze miejsca pamięci,
- nazwy krain historyczno-geograficznych Polski,
- symbolikę barw polskiej flagi narodowej,
- postaci: *Józef Wybicki, Sumerowie, Homer,*
- nazwy kilku języków romańskich i wie, jakie jest ich pochodzenie,
- najważniejsze osiągnięcia starożytnych Greków (*medycyna, filozofia, sport, literatura*) i Rzymian (*Forum Romanum, Panteon, Koloseum, akwedukty, drogi, łuki triumfalne, termy*),
- datę pierwszych igrzysk olimpijskich (*776 r. p.n.e.*),
- przyczyny prześladowań chrześcijan w starożytnym Rzymie.

Uczeń rozumie:

- rolę, jaką w społeczności szkolnej odgrywa samorząd uczniowski,
- znaczenie praw i obowiązków poszczególnych członków rodziny,

- różnice między legendą i baśnią,
- że kultywowanie tradycji umacnia poczucie wspólnoty w rodzinie,
- różnice między mapą geograficzną a historyczną.

Uczeń umie:

- umieścić daty na osi czasu,
- pracować z mapami zamieszczonymi w podręczniku,
- powiedzieć, na czym polega odmienność i niepowtarzalność każdego człowieka,
- określić sposoby zaspokajania różnych potrzeb człowieka,
- omówić kompetencje dyrektora szkoły, rady pedagogicznej, rady rodziców i samo-rządu uczniowskiego,
- wyjaśnić, dlaczego do społeczności szkolnej zaliczamy również rodziców,
- podać przykłady działania rady SU w swojej szkole,
- przedstawić sposoby zapobiegania konfliktom,
- wymienić pamiątki rodzinne,
- podać nazwy miejsc związanych z historią swojej „małej ojczyzny”,
- przedstawić problemy społeczno-gospodarcze swojej „małej ojczyzny”,
- wymienić mniejszości narodowe i etniczne mieszkające na terenie Polski oraz na wybranych przykładach opisać ich kulturę i tradycje,
- wskazać na mapie główne regiony Polski,
- wskazać przyczyny, przebieg i skutki wydarzeń historycznych,
- powiedzieć, czym zajmują się historycy,
- dokonać podziału źródeł historycznych oraz podać ich konkretne przykłady,
- wymienić informacje, jakie możemy zdobyć na podstawie źródeł historycznych,
- wyjaśnić na czym polega działalność archiwów, muzeów i skansenów,
- umieszczać daty na osi czasu,
- wymienić epoki historyczne
- zapisać liczby arabskie cyframi rzymskimi
- obliczyć, ile czasu upłynęło między poszczególnymi wydarzeniami mającymi miejsce w różnych erach,
- wskazać daty graniczne wieków i tysiącleci,
- określić datę danego wydarzenia, używając wyrażen *I połowa* lub *II połowa danego wieku* oraz dostrzec różnice w określaniu, do której połowy wieku należą daty przed naszą erą i naszej ery
- odczytać z mapy podstawowe informacje,
- umieścić na osi czasu: przybliżone daty pojawienia się praludzi i *homo sapiens*, pierwszych starożytnych igrzysk olimpijskich, daty założenia Rzymu, zabójstwa Juliusza Cezara, ukrzyżowania Jezusa z Nazaretu, wydania edyktu mediolańskiego i upadku cesarstwa zachodniorzymskiego, a także określić, w którym wieku odbyły się poszczególne wydarzenia,
- porównać koczowniczy i osiadły tryb życia
- przedstawić dokonania, które umożliwiły człowiekowi przejście do osiadłego trybu życia
- opowiedzieć o początkach rolnictwa, pierwszych narzędziach rolniczych i udomowieniu zwierząt
- wskazać na mapie: tereny, na których pojawili się przodkowie człowieka i kierunki ich wędrówki, rzeki Eufrat, Tygrys i Nil, Babilon, obszar, na którym po raz pierwszy zastosowano pismo, Ateny, największy zasięg terytorialny Imperium Rzymskiego, Palestynę,
- powiedzieć, jakie znaczenie miało wynalezienie pisma dla rozwoju cywilizacyjnego człowieka,
- wskazać egipskie pismo hieroglificzne jako przykład pisma obrazkowego,
- przedstawić charakterystykę i historię pisma klinowego,
- omówić historię książki i piśmiennictwa – od glinianej tabliczki do czytnika książek elektronicznych,

- wskazać, alfabety grecki i łaciński jako podstawę, z której wywodzą się alfabety używane współcześnie w Europie,
- omówić położenie geograficzne Grecji i jego wpływ na zajęcia ludności greckiej,
- wymienić cechy charakterystyczne demokracji ateńskiej,
- opowiedzieć o osobie i rządach Peryklesa,
- opowiedzieć, w jaki sposób powstał starożytny teatr i jakie są jego charakterystyczne cechy,
- powiedzieć, czym zajmują się filozofowie,
- wskazać starożytną Grecję jest ojczyzną filozofii,
- opisać przebieg konkursów teatralnych i igrzysk w starożytnej Grecji,
- przedstawić wierzenia starożytnych Greków,
- opowiedzieć o Homerze i jego dziełach,
- wymienić podobieństwa i różnice między igrzyskami w starożytnej Grecji a współczesnymi olimpiadami,
- wytłumaczyć, jakie znaczenie miał sport i teatr dla starożytnych Greków,
- przedstawiać mit o założeniu starożytnego Rzymu,
- omówić zróżnicowanie społeczeństwa rzymskiego, zwracając szczególną uwagę na pozycję niewolników,
- wytłumaczyć, dlaczego dla starożytni Rzymianie budowali drogi,
- opowiedzieć o początkach chrześcijaństwa w Palestynie,
- omówić proces rozprzestrzeniania się chrześcijaństwa w Imperium Rzymskim.

3. Wymagania rozszerzające (ocena dobra) j.w. oraz:

Uczeń zna:

- terminy: *rodzina dwupokoleniowa i wielopokoleniowa, tolerancja, kronika, epoka kamienia, epoka brązu, epoka żelaza, piktogramy, wielka kolonizacja, koń trojański, igrzyska olimpijskie gimnazjon, Wielkie Dionizje, Wilczyca Kapitolińska, Ewangelia*
- postacie: *Homer, Sofokles, Perykles, Juliusz Cezar,*
- sposoby zaspokajania ludzkich potrzeb,
- sposoby zdobywania wiedzy o historii małej ojczyzny,
- sposoby ochrony źródeł historycznych i zabytków,
- miejsce, gdzie znajduje się najbliższe muzeum, teatr,
- dziedziny, jakimi opiekowali się poszczególni bogowie greccy oraz ich atrybuty,
- daty: *1054, 1896 r.*
- zasady, których powinni przestrzegać sportowcy podczas rywalizacji,
- przyczyny upadku republiki rzymskiej,
- cele, dla których starożytni Rzymianie budowali łuki triumfalne i termy,
- cechy rzymskiego budownictwa,
- odłamy chrześcijaństwa.

Uczeń rozumie:

- że każdy w rodzinie ma określone prawa i obowiązki,
- na czym polega sprawiedliwe postępowanie,
- że szkoła to wspólnota uczniów, nauczycieli i rodziców,
- na czym polega patriotyzm lokalny,
- rolę, jaką odgrywają muzea, skanseny i archiwa w dziedzinie ochrony źródeł historycznych,
- że należy sprawdzać wiarygodności źródeł historycznych,
- dlaczego zabytki podlegają ochronie prawnej,
- że daty graniczne poszczególnych epok mają charakter umowny,
- jakie znaczenie dla rozwoju społeczności ludzkich miało posługiwanie się mową,

- dlaczego pierwsze cywilizacje powstały nad wielkimi rzekami,
- jakie znaczenie miała działalność apostołów dla rozprzestrzeniania się chrześcijaństwa w Imperium Rzymskim.

Uczeń umie:

- samodzielnie umieszczać daty na osi czasu,
- określać wiek, połowę i tysiąclecie wydarzeń historycznych,
- wskazywać na mapie historycznej terytoria wybranych państw,
- wymienić prawa i obowiązki rodziców,
- powiedzieć, czym różni się dawna rodzina od rodziny współczesnej,
- porównać prawa i obowiązki poszczególnych członków rodziny,
- podać ważne wydarzenia historyczne związane ze swoją miejscowością,
- wymienić sposoby okazywania patriotyzmu w czasie wojny i w okresie pokoju,
- rozpoznać herb swojego miasta,
- wyjaśnić, co świadczy o tym, że Polacy należą do jednego narodu,
- wyjaśnić pochodzenie polskich symboli narodowych,
- wskazać na mapie Polski historyczne stolice Polski, regiony zamieszkałe przez mniej-szości narodowe,
- wskazać na mapie świata miejsca, w których znajdują się największe skupiska Polonii,
- omówić, jakie są zadania historii,
- podać przykład postaci baśniowej, legendarnej i historycznej,
- wskazać sposoby kultywowania rodzinnych tradycji,
- przygotować drzewo genealogiczne swojej najbliższej rodziny,
- opisać rodzinne pamiątki,
- przedstawić krótko historię swojej rodziny,
- dokonać podziału źródeł historycznych na materialne pisane i niepisane,
- wymienić zasady prawidłowego zachowania się w muzeum,
- wskazać wydarzenia, które oznaczają początek i koniec poszczególnych epok historycznych,
- powiedzieć, dlaczego historycy wykorzystują w swojej pracy mapy,
- podać przykład zastosowania GPS,
- narysować plan najbliższej okolicy,
- wymienić pierwsze uprawiane przez człowieka zboża oraz pierwsze hodowane przez niego zwierzęta,
- przedstawić najważniejsze osiągnięcia mieszkańców Mezopotamii (*sześćdziesiątkowy system liczenia, jednolite jednostki miar i wag, obliczanie kątów, mierzenie czasu*),
- wymienić najważniejsze zabytki Mezopotamii i Egiptu,
- wymienić kilka alfabetów wywodzących się z alfabetów łacińskiego i greckiego,
- wymienić materiały pisarskie, których używano w starożytności,
- ocenić postępowanie Peryklesa,
- podać cechy, które powinny wyróżniać dobrego polityka i obywatela,
- przedstawić, w jaki sposób działał sąd skorupkowy,
- wymienić przykłady prac Heraklesa,
- opowiedzieć co najmniej jeden mit grecki,
- ocenić, jakie znaczenie dla współczesnych ludzi mają osiągnięcia starożytnych Greków i Rzymian,
- wskazać różnice między tragedią i komedią,
- opisać, w jaki sposób antyczni Rzymianie budowali drogi,
- porównać rozrywki i wierzenia starożytnych Greków i Rzymian,
- wymienić osiągnięcia starożytnych Rzymian, z których korzystamy współcześnie,
- objaśnić, w jaki sposób budowano drogi w starożytnym Rzymie,
- rozpoznać na ilustracjach budowle wznoszone przez starożytnych Rzymian (akwedukty, łuki triumfalne, amfiteatry),

- wskazać związki chrześcijaństwa z judaizmem,
- wskazać różnice między królestwem a republiką ,
- opisać znaki pierwszych chrześcijan.

4. Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) j.w. oraz:

Uczeń zna :

- terminy: *rodzina niepełna, rocznik, malowidła naskalne, pięściak, sarkofag, Bliski Wschód, dymarka, cywilizacja, polis, miasto-państwo, pięta Achillesa i stajnia Augiasza, Imperium Rzymskie, legionista, języki romańskie, barbarzyńca, olimpiada (w starożytności i dziś), chrystogram,*
- mniejszości narodowe, które żyły w przedwojennej Polsce,
- pochodzenie terminu *historia*,
- daty graniczne epok historycznych,
- genezę zabaw sylwestrowych,
- przyczyny powstawania kronik,
- cel stosowania piktogramów współcześnie,
- postacie: *Platon, Arystoteles, Neron.*

Uczeń rozumie:

- jakie znaczenie mają polskie święta narodowe,
- jakie znaczenie mają miejsca pamięci narodowej,
- dlaczego uczymy się historii,
- dlaczego powinno się okazywać szacunek symbolom narodowym,
- dlaczego należy dbać o źródła historyczne i chronić obiekty zabytkowe,
- znaczenie odkrycia skarbu Tutenchamona dla historyków,
- znaczenie, jakie miało wynalezienie pisma dla historii jako nauki,
- dlaczego Watykan jest miejscem ważnym dla katolików.

Uczeń umie:

- samodzielnie pracować z mapą i atlasem historycznym,
- wskazać podobieństwa i różnice w funkcjonowaniu człowieka w społeczności szkolnej i w rodzinie,
- omówić różnice między szkołą dawną a szkołą współczesną,
- odszukać w prasie lokalnej i w internecie informacje na temat przeszłości swojej rodzinnej miejscowości,
- podać przykłady patriotyzmu lokalnego,
- wskazać największe atuty swojej „małej ojczyzny”,
- rozpoznać herb regionu, w którym mieszka,
- przedstawić genezę polskich świąt narodowych,
- określić różnice między poszczególnymi regionami Polski,
- objaśnić znaczenie zdania: *Historia jest nauczycielką życia*,
- przedstawić krótką historię swojej miejscowości,
- wyjaśnić, dlaczego historyk powinien czerpać informacje z różnych źródeł historycznych ,
- rozpoznać znak *Zabytek chroniony prawem* i powiedzieć, co on oznacza,
- opowiedzieć o nowoczesnych metodach badawczych,
- powiedzieć, jaką rolę odgrywa mapa w poznawaniu przyczyn i przebiegu wydarzeń historycznych,
- znaleźć w internecie strony, które zawierają informacje pomocne przy tworzeniu drzewa genealogicznego,
- ocenić, jakie znaczenie dla współczesnej nauki mają odkrycia archeologiczne,
- krótko scharakteryzować poszczególne epoki historyczne,
- przedstawić system rachub czasu stosowany przez muzułmanów,
- wyjaśnić, czym jest orientacja mapy,

- opisać, jak dawniej wyglądały mapy i na tej podstawie porównać, jakie wyobrażenie o świecie mieli ludzie w przeszłości, a jakie mają dzisiaj,
- omówić, jak zmieniał się wygląd człowieka,
- wyjaśnić, dlaczego ludzie tworzyli malowidła naskalne,
- stworzyć własne pismo obrazkowe oraz przedstawić zalety i wady takiego sposobu przekazywania informacji,
- przedstawić dawne i współczesne sposoby wytopu żelaza,
- porównać życie praludzi z życiem współczesnego człowieka,
- omówić sposób działania kanałów nawadniających,
- scharakteryzować warstwy społeczne starożytnego Egiptu,
- opowiedzieć, w jakim celu wznoszono piramidy,
- omówić znaczenie kontaktów zamorskich dla starożytnych Greków,
- wskazać na mapie jej kierunki wielkiej kolonizacji,
- powiedzieć, na czym polegała wyjątkowość greckiej polis,
- oceniając postępowanie Peryklesa, uzasadnić swoją opinię,
- porównać demokrację ateńską ze współczesną demokracją przedstawicielską,
- ocenić rolę, jaką odgrywał sąd skorupkowy w demokracji ateńskiej,
- porównać teatr w starożytnej Grecji z teatrem współczesnym,
- porównać igrzyska w starożytnej Grecji e współczesnymi olimpiadami,
- opisać elementy, z których zbudowany był grecki amfiteatr,
- wyjaśnić, dlaczego dramaty antycznych twórców są wystawiane współcześnie,
- porównać wierzenia Greków z innymi poznanymi religiami,
- przedstawić główne wątki „Iliady” i „Odysei”,
- wskazać przykłady dzieł sztuki współczesnej, które nawiązują do greckich mitów,
- omówić dokonania Sokratesa, Platona i Arystotelesa w filozofii oraz Hipokratesa w medycynie,
- wytłumaczyć, co oznacza pięć okręgów na fladze olimpijskiej,
- wskazać różnice między królestwem, republiką a cesarstwem,
- porównać ustrój republiki rzymskiej ze współczesną demokracją,
- dokonać oceny Juliusza Cezara,
- wskazać ślady Imperium Rzymskiego zachowane do czasów współczesnych,
- odnaleźć przykłady zapisów z prawa rzymskiego obowiązujących w dzisiejszym prawodawstwie oraz określić ich znaczenie,
- wytłumaczyć, dlaczego z rzymskich zasad prawnych korzystamy do dnia dzisiejszego,
- wytłumaczyć, jakie znaczenie dla współczesnych ludzi mają osiągnięcia antycznych Rzymian,
- omówić genezę chrześcijańskich symboli,
- ocenić decyzję Konstantyna Wielkiego o zakończeniu prześladowań chrześcijan w antycznym Rzymie,
- wymienić wydarzenia związane z historią Żydów w Polsce

5. Wymagania wykraczające (ocena celująca)

Uczeń: spełnia wymagania przyjęte na ocenę bardzo dobrą oraz:
umie:

- zgromadzić informacje o władzy lokalnej i jej zadaniach,
- przeanalizować tekst hymnu Polski i wyjaśnić znaczenie wybranych zwrotów,
- porównać strukturę narodowościową II Rzeczypospolitej i współczesnej Polski,
- przedstawić postać Henryka Schliemanna,
- dostrzec konieczność analizy różnych źródeł w celu poznania historii,
- podać przykłady różnych typów muzeów znajdujących się w naszym regionie,
- wyszukać w różnych źródłach informacje na temat historii swojego miasta i regionu,
- na podstawie zgromadzonych informacji przygotować plan wycieczki po najbliższej okolicy,
- dostrzec związek między umiejętnością budowy piramid a wysokim poziomem nauk ścisłych w starożytnym Egipcie,
- wymienić zalety i wady wychowania spartańskiego,

- porównać demokrację ateńską ze sposobem sprawowania władzy w starożytnym Egipcie,
- wyjaśnić, co oznaczają powiedzenia: *wrócić z tarczą* i *wrócić na tarczy*,
- wytłumaczyć, kim byli Spartanie,
- wytłumaczyć, czym był szlak bursztynowy.

Ponadto uczeń:

- korzysta z różnych źródeł wiedzy,
- samodzielnie ocenia fakty i zdarzenia bieżącej rzeczywistości społeczno-politycznej;
- umiejętnie stosuje posiadaną wiedzę w wypowiedziach i działaniach praktycznych (ćwiczenia, wykresy itp.),
- aktywnie uczestniczy w lekcji,
- bierze udział w konkursach historycznych lub wymagających wiedzy i umiejętności historycznych,
- posiada bogatą wiedzę z dziejów własnego regionu.

1. Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który

- nie spełnia wymagań na ocenę dopuszczającą,
- ma bardzo duże braki w wiedzy i umiejętnościach z zakresu podstawy programowej,
- nie odnajduje w tekście informacji podanych wprost,
- ma lekceważący stosunek do przedmiotu (nie wykonuje poleceń nauczyciela, bardzo często nie odrabia prac domowych, nie nosi zeszytu przedmiotowego i podręcznika, nie uważa na lekcjach, przeszkadza w zajęciach, nie angażuje się w pracę grupy), nie wyraża chęci poprawy ocen.

KLASA V

1. Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca)

Uczeń zna:

- daty: 966r., 1000r., 1226r., 1410r., 1791r.,
- postacie: *Lech, Popiel, Piast, Mieszko I, Dobrawa, Bolesław Chrobry, święty Wojciech, Władysław Łokietek, Kazimierz Wielki, Jadwiga, Władysław Jagiello, Krzysztof Kolumb, Mikołaj Kopernik, Jan Gutenberg, Zygmunt Stary, Zygmunt II August, Stefan Czarniecki i Jan III Sobieski, Stanisław August Poniatowski, Tadeusz Kościuszko,*
- pojęcia: *Słowianie, Polanie, Piastowie, Jagiellonowie, ród, gród, chrzest, zakonnik, duchowieństwo, klasztor, katedra, rycerz, mieszczaństwo, kupiec, sołtys, pług, Prusy, zakon krzyżacki, herb poseł, Akademia Krakowska, pańszczyzna, folwark, kmieć, szlachta, sejm walny, poseł,*
- legendę o początkach państwa polskiego,
- godło Polski i legendę o nim,
- pierwszą polską stolicę,
- dwa powody, dla których Konrad Mazowiecki sprowadził do Polski Krzyżaków,
- dwie przyczyny konfliktu polsko - krzyżackiego,
- dwa powody unii polsko-litewskiej z 1385 r. oraz unii lubelskiej,
- przyczyny odkryć geograficznych,
- przyczyny wybuchu powstania kościuszkowskiego.

Uczeń rozumie znaczenie:

- chrztu w 966 r. w historii naszego państwa,
- koronacji Bolesława Chrobrego,
- wielkich odkryć geograficznych,
- wynalezienia druku,
- co oznacza powiedzenie *Wstrzymał Słońce, ruszył Ziemię...*,

- Jasnej Góry dla Polaków.

Uczeń umie:

- oznaczyć na osi czasu daty poznane na lekcjach,
- odnaleźć na mapie w podręczniku: *Gniezno, Pomorze Gdańskie, Małopolskę, Wielkopolskę, Kujawy, Mazowsze, Malbork, Ruś Halicką, Polskę i Wielkie Księstwo Litewskie w granicach z 1385 r., terytorium Rzeczypospolitej Obojga Narodów,*
- opowiedzieć legendę o Lechu, Czechu i Rusie,
- odczytać z mapy nazwy najważniejszych plemion słowiańskich zamieszkujących ziemię polskie w X w.
- wymienić przynajmniej dwa narzędzia stosowane przez Słowian,
- opisać polskiego godło,
- na podstawie infografiki z podręcznika opisać wygląd słowiańskiego grodu, kościół romański i gotycki, zamek i miasto średniowieczne, zabudowę folwarku szlacheckiego,
- opowiedzieć o misji św. Wojciecha,
- wymienić surowce budowlane, jakich używano w średniowieczu,
- określić przynajmniej dwie funkcje średniowiecznych zamków,
- wymienić cechy idealnego rycerza,
- opowiedzieć o średniowiecznym mieście,
- opowiedzieć o pracy chłopą w średniowieczu,
- wymienić osiągnięcia Kazimierza Wielkiego,
- opisać na podstawie ilustracji z podręcznika wygląd rycerzy polskich i krzyżackich w okresie wielkiej wojny,
- wymienić nazwy ludów podbitych przez konkwistadorów,
- opisać na podstawie ilustracji z podręcznika wygląd Azteków,
- krótko opowiedzieć, jak średniowieczni Europejczycy wyobrażali sobie świat,
- określić, czym zajmowali się paziowie oraz damy dworu,
- wymienić różne grupy tworzące stan szlachecki,
- na podstawie z podręcznika porównać różne stroje szlacheckie,
- przedstawić skład sejmu walnego,
- na podstawie ilustracji z podręcznika omówić przebieg wolnej elekcji,
- na podstawie ilustracji w podręczniku opisać uzbrojenie husarii,
- podać nazwy państw, które dokonały rozbiorów Polski,
- opisać obrazy Jana Matejki: *Rejtan, czyli upadek Polski* i *Konstytucja 3 maja 1791 roku*
- opisać wygląd kosyniera,
- na podstawie ilustracji i z podręcznika opisać budowlę barokową lub klasycystyczną.

2. Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) j.w. oraz:

Uczeń zna:

- daty: 997r., 1025r., 1320r., 1364r., 1370r., 1385r., 1411r., 1492 r., 1569 r., 1573 r., 1655r., 1660r., 1683r., 1772r., 1793r.,
- postacie: *Ottón III, św. Franciszek z Asyżu, Zawisza Czarny, Konrad Mazowiecki, Mikołaj Wierzynek, Ulrich von Jungingen, Kazimierz Jagiellończyk, Vasco da Gama, Ferdynand Magellan, Leonardo da Vinci, Galileusz, Mikołaj Rej, Jan Kochanowski, Henryk Walezy, Ignacy Krasicki, Tadeusz Rejtan, Stanisław Małachowski, Hugo Kołłątaj, Jan Henryk Dąbrowski, Jan Kiliński*
- pojęcia: *gród, drużyna, dynastia, książę, relikwie, misja, styl romański, styl gotycki, witraż, sklepienie, rozeta, skryptorium, miniatura, kopista, reguła zakonna, paż, giermek, pasowanie, rzemieślnik, samorząd miejski, burmistrz ratusz, trójpolówka, wielki mistrz, unia, cywilizacja,*

renesans humanizm, odrodzenie, dwór, komnata, arras, szlachta, przywilej, sejmik, herb, folwark, flisak, spichlerz, sphyw wiślany, tolerancja religijna, wolna elekcja, Sejm Wielki, liberum veto, artykuły henrykowskie, pacta conventa, potop szwedzki, oblężenie, odsiecz, konstytucja, barok, oświecenie, klasycyzm, Wielka encyklopedia francuska

- legendy o Piaście, Popielu,
- nazwy plemion słowiańskich zamieszkujących ziemie polskie w X w.,
- przyczyny i skutki chrztu Polski,
- powody, dla których Konrad Mazowiecki sprowadził Krzyżaków do Polski,
- przyczyny konfliktu polsko-krzyżackiego
- przyczyny i skutki zawarcia unii polsko-litewskiej w 1385 r. oraz unii lubelskiej,
- postanowienia unii lubelskiej,
- przyczyny i skutki odkryć geograficznych,
- przyczyny ustanowienia artykułów henrykowskich
- przyczyny wybuchu powstania kościuszkowskiego.

Uczeń rozumie:

- wpływ chrześcijaństwa na średniowieczne społeczeństwo,
- przełomowe znaczenie roku 1492 w dziejach Europy i świata,
- rolę Krzysztofa Kolumba w okresie wielkich odkryć geograficznych,
- znaczenie tolerancji religijnej,
- rolę kosynierów w walkach powstańczych.

Uczeń umie:

- wskazać na mapie tereny państwa polskiego w różnych wiekach, państwa, z którymi Rzeczpospolita prowadziła wojny w XVII wieku oraz tereny utracone w wyniku poszczególnych rozbiorów
- rozpoznać charakterystyczne cechy legendy,
- opowiedzieć wybrane legendy dotyczące początków polskiej państwowości,
- podać, kto mieszkał w średniowiecznym Gnieźnie,
- podać okoliczności chrztu Polski,
- na podstawie tekstu źródłowego opisać przebieg zjazdu gnieźnieńskiego,
- ocenić znaczenie chrztu Polski i koronacji Bolesława Chrobrego w historii państwa polskiego,
- na podstawie ilustracji opisać architekturę kościołów romańskich i gotyckich,
- odróżnić budynki romańskie od budowli gotyckich,
- opisać średniowieczny tryb życia mnichów, używając wyrazów: *zakon, reguła, ubóstwo*,
- krótko scharakteryzować postać świętego Franciszka z Asyżu,
- określić funkcje średniowiecznych zamków,
- opowiedzieć o kolejnych etapach wychowania chłopców w średniowieczu (od pазia do pasowania),
- podać przykłady zajęć wykonywanych przez rycerzy,
- porównać miasto średniowieczne z miastem współczesnym oraz los chłopca z życiem mieszczanina i rycerza,
- wymienić prace polowe wykonywane w epoce średniowiecza,
- omówić rolę Władysława Łokietka w procesie zjednoczenia ziem polskich,
- wytłumaczyć, dlaczego królowi Kazimierzowi nadano przydomek *Wielki*,
- opowiedzieć o uczcie u Wierzyńka,
- przedstawić przebieg bitwy pod Grunwaldem,
- wymienić zasługi Jadwigi dla kultury polskiej,
- opisać okręt, na którym wyruszył do Indii Krzysztof Kolumb,
- skutki odkryć geograficznych podzielić na pozytywne i negatywne,
- wymienić ludy podbite przez konkwistadorów,
- pokazać na mapie trasę pierwszej wyprawy dalekomorskiej Krzysztofa Kolumba,
- wytłumaczyć, na czym polegała teoria Mikołaja Kopernika,

- na podstawie ilustracji w podręczniku wymienić charakterystyczne cechy budowli renesansowych
- podać przykłady budynków renesansowych, które można zobaczyć w Polsce
- przedstawić rolę Kościoła w średniowieczu,
- wytłumaczyć, na czym polegała uprzywilejowana pozycja szlachty,
- określić, jakie znaczenie miała Wisła dla rozwoju handlu zbożem w XVI w.
- wymienić narodowości żyjące w granicach Rzeczypospolitej Obojga Narodów,
- omówić przebieg wolnej elekcji,
- powiedzieć, czego dotyczyły artykuły henrykowskie,
- ocenić nadużywanie zasady *liberum veto* podczas obrad sejmów szlacheckich,
- określić znaczenie obrony klasztoru na Jasnej Górze dla Polaków walczących podczas potopu szwedzkiego,
- wymienić państwa, z którymi Rzeczpospolita prowadziła wojny w XVII w.,
- wymienić postulaty konfederatów barskich
- wyjaśnić, na czym polegała działalność Szkoły Rycerskiej i Komisji Edukacji Narodowej
- omówić zmiany, jakie w polskim systemie oświaty wprowadzili Stanisław August Poniatowski i członkowie Komisji Edukacji Narodowej,
- omówić reformy Sejmu Wielkiego,
- wymienić główne postanowienia zapisane w Konstytucji 3 maja,
- na podstawie ilustracji i tekstu z podręcznika wymienić charakterystyczne cechy sztuki barokowej i klasycystycznej
- podać przykłady budowli barokowych i klasycystycznych,
- nazwać dziedziny nauki i techniki, w których w XVIII w. dokonał się największy postęp

3. Wymagania rozszerzające (ocena dobra) j.w. oraz:

Uczeń zna:

- daty: 1333r., 1455r., 1488 r., 1498 r., 1764r., 1773r., 1788, 1792r. 1794 r., 1795 r.
- postacie: *Francisco Pizarro, Hernan Cortez, Bartłomiej Diaz,*
- pojęcia: *cech, uczta u Wierzyńka cywilizacja, konkwistadorzy, Aztekowie, Majowie i Inkowie, misjonarz, nihil novi, magnateria, szlachta średnia, szlachta zagrodowa, gołota, „potop szwedzki”, demokracja szlachecka, pospolite ruszenie, husaria, sułtan Szkoła Rycerska, Komisja Edukacji Narodowej, obiady czwartkowe, rozbiór, powstanie, kosynierzy*
- skutki misji świętego Wojciecha i jego męczeńskiej śmierci,
- rolę, jaką odgrywali w średniowiecznym mieście burmistrz i członkowie ławy miejskiej,
- skutki sprowadzenia Krzyżaków do Polski,
- przyczyny i skutki wojen z Krzyżakami,
- charakterystyczne cechy i założenia epoki renesansu,
- funkcje sejm walnego,
- skutki zwycięstwa wojsk polskich w bitwie pod Wiedniem,
- przyczyny i skutki wojen prowadzonych przez Polskę w XVII w.,
- przyczyny słabości i upadku Rzeczypospolitej w XVIII w.,
- skutki reformy oświaty w okresie stanisławowskim.

Uczeń rozumie:

- znaczenie zjazdu gnieźnieńskiego,
- znaczenie związku frazeologicznego *benedyktyńska praca,*
- znaczenie powiedzenia: *zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną,*
- rolę duchownych w państwie polskim,
- wpływ odkryć geograficznych na wyobrażenia ludzi o świecie.

Uczeń umie:

- sprawnie umieszczać daty na osi czasu oraz określać ich wiek, połowę i tysiąclecie,
- samodzielnie posługiwać się mapami historycznymi,

- opowiedzieć o wierzeniach mieszkańców ziem polskich przed przyjęciem chrztu przez Mieszka I,
- wyjaśnić na czym polegał słowiański obrzęd postrzyżyn,
- krótko opowiedzieć o powstaniu państwa polskiego,
- przedstawić okoliczności, w jakich doszło do ślubu Mieszka I z Dobrawą,
- krótko omówić plany Ottona III dotyczące utworzenia cesarstwa chrześcijańskiego,
- wymienić i wskazać na mapie miejsca utworzenia w Polsce pierwszych biskupstw,
- wyjaśnić rolę tematyki religijnej w sztuce średniowiecznej,
- krótko omówić przejawy średniowiecznej pobożności,
- wskazać na zdjęciach i ilustracjach przyporę i rozetę,
- podać przykłady miejsc w Polsce, w których znajdują się obecnie zamki wzniesione w średniowieczu bądź ich ruiny,
- wymienić elementy kultury dworskiej i rycerskiej,
- krótko opisać turniej rycerski,
- wymienić główne elementy rycerskiego wyposażenia,
- podać przykłady zawodów rzemieślniczych uprawianych w średniowieczu,
- wyjaśnić pochodzenie nazw ulic: np. *Szewska, Tkacka*,
- krótko opowiedzieć, jak przebiegał proces lokacji wsi,
- porównać wieś średniowieczną ze wsią współczesną,
- opowiedzieć o okolicznościach powstania zakonu krzyżackiego,
- znaleźć w różnych źródłach informacje o zamku w Malborku,
- ocenić politykę wewnętrzną i politykę zagraniczną Kazimierza Wielkiego,
- wyjaśnić sens powiedzenia, według którego król Kazimierz *zastał Polskę drewnianą, a zostawił murowaną*,
- opowiedzieć o okolicznościach, w jakich doszło do ślubu Jadwigi i Jagiełły,
- na podstawie drzewa genealogicznego określić pokrewieństwo łączące przedstawicieli dynastii Piastów i Andegawenów,
- wymienić najważniejsze dokonania Władysława Jagiełły i Kazimierza Jagiellończyka
- wymienić głównych odkrywców i ich dokonania, a także uporządkować te informacje w tabeli,
- wskazać na mapie lądy odkryte w XV i XVI w.,
- na podstawie różnych źródeł sporządzić notatkę o Krzysztofie Kolumbie,
- wymienić państwa, które wzięły udział w odkryciach geograficznych,
- ocenić działalność misjonarzy,
- omówić wpływ wynalazku Jana Gutenberga na zmianę światopoglądu ludzi na przełomie epok średniowiecza i renesansu,
- wymienić co najmniej dwa dzieła sztuki renesansowej,
- przygotować informacje o wybranym twórcy renesansowym,
- wymienić charakterystyczne elementy architektury renesansowej,
- porównać funkcję, jaką pełnił dawniej Zamek Królewski, z przeznaczeniem współczesnej siedziby prezydenta Polski,
- wytłumaczyć, na czym polegała przemiana rycerstwa w stan szlachecki,
- wskazać różnice występujące w obrębie stanu szlacheckiego,
- wymienić przyczyny wzrostu gospodarczego znaczenia szlachty,
- określa funkcje poszczególnych zabudowań wchodzących w skład folwarku szlacheckiego,
- podzielić skutki unii lubelskiej na pozytywne i negatywne,
- opisać wygląd tradycyjnego stroju szlacheckiego,
- wytłumaczyć, co gwarantowały szlachcie zapisy konfederacji warszawskiej,
- wskazać różnice między artykułami henrykowskimi a *pacta conventa*,
- wskazać na mapie miejsca najważniejszych bitew stoczonych przez wojsko polskie w XVII w. oraz ziemie utracone w trakcie rozbiorów,
- ocenić postawę Tadeusza Rejtana,

- wymienić działaczy politycznych, którzy w XVIII w. dążyli do przeprowadzenia reformy państwa polskiego,
- wymienić osoby uczestniczące w obiadach czwartkowych,
- wytłumaczyć, dlaczego Tadeusz Kościuszko wydał uniwersał połaniecki,
- ocenić okoliczności, które spowodowały upadek Rzeczypospolitej,
- wyjaśnić, dlaczego wielu myślicieli oświeceniowych krytykowało Kościół,
- wytłumaczyć, co spowodowało postęp nauki w epoce oświecenia.

4. Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) j.w. oraz:

Uczeń zna:

- daty: 1308 r., 1331 r., 1519 r., 1525 r
- postacie: *Wolter*, *Monteskiusz*, *James Watt*, *Gabriel Fahrenheit*, *Peter Paul Rubens*, *Canaletto*,
- pojęcia: *Szczerbiec*, *skryptorium*, gildia, lokacja, *karawela*, *Nowy Świat*, *Indianie mecenat*, *splaw wiślany*, *sejm elekcyjny*, *pole elekcyjne*, *mecenat*, *kontusz*, *żupan*, *reforma*, *konfederacja*, *konfederacja barska*, *konfederacja targowicka*, *powstanie*, *insurekcja*, wojna podjazdowa
- orientacyjny czas, od kiedy Orzeł Biały stał się symbolem państwa polskiego,
- przyczyny i skutki zjazdu gnieźnieńskiego,
- przykłady najważniejszych dzieł renesansowych,
- przyczyny i skutki wojen polsko-krzyżackich,
- przyczyny wzrostu gospodarczego znaczenia szlachty,
- założenia tolerancji religijnej w XVI-wiecznej Rzeczypospolitej,
- dlaczego Stefana Czarnieckiego i Jana III Sobieskiego uznaje się za bohaterów narodowych,
- przyczyny i skutki wybuchu powstania kościuszkowskiego.

Uczeń rozumie:

- rolę tematyki religijnej w sztuce średniowiecza,
- znaczenie powiedzenia *polegać na kimś jak na Zawiszy*
- myśl Terencjusza: *Człowiekiem jestem i nic, co ludzkie, nie jest mi obce*
- znaczenie kolonii dla krajów europejskich
- dlaczego Kolumb nazwał mieszkańców Ameryki Indianami,
- wpływ nadawania szlachcie kolejnych przywilejów na pozycję tej grupy w państwie oraz osłabienie władzy królewskiej
- dlaczego 3 maja jest świętem narodowym, a 14 października jest obchodzony jako Dzień Edukacji Narodowej,
- związek między wykształceniem obywateli a ich poczuciem odpowiedzialności za państwo.

Uczeń umie:

- odczytywać informacje z mapy historycznej,
- samodzielnie analizować teksty źródłowe,
- podać autorów średniowiecznych kronik, które zawierają legendy o początkach państwa polskiego,
- wytłumaczyć dlaczego chrzest Polski miał kluczowe znaczenie w historii naszego kraju,
- porównać przebieg współczesnych granic Polski z obszarem Polski z panowanie Mieszka I i Bolesława Chrobrego,
- omówić plany Ottona II dotyczące utworzenia cesarstwa chrześcijańskiego,
- zrelacjonować pobyt Ottona III w Gnieźnie roku na podstawie fragmentów kroniki Galla Anonima,
- opowiedzieć o przebiegu wojen prowadzonych przez Bolesława Chrobrego,
- wskazać na fotografii portal i sklepienie,

ZASADY OCENIANIA Z HISTORII I SPOŁECZEŃSTWA

- przedstawić informacje na temat zabytków romańskich, gotyckich, renesansowych, klasycystycznych i barokowych, znajdujących się w regionie,
- powiedzieć, na czym polegała praca zakonników w średniowiecznym skrytorio
- krótko omówić kulturę rycerską i dworską,
- wytłumaczyć na czym polegały i czemu służyły turnieje rycerskie,
- przedstawić, jak zmieniały się metody produkcyjne na wsi,
- ocenić politykę Krzyżaków i działalność zakonu na podbitych terenach,
- wyjaśnia, jakie znaczenie dla Polski miało Pomorze Gdańskie,
- wymienić czynniki, które umożliwiły ponowne scalenie ziem polskich,
- omówić i ocenić politykę wewnętrzną i zewnętrzną Kazimierza Wielkiego,
- pozyskać z różnych źródeł informacje o władcach Polski i bohaterach narodowych,
- porównać przebieg dwóch wojen z Krzyżakami, które prowadziła Polska w XV w., oraz wskazać na wynikające z tych konfliktów korzyści,
- wskazać na mapie trasy, które przebyli Bartłomiej Diaz, Vasco da Gama, Krzysztof Kolumb i Ferdynand Magellan
- formułować wnioski dotyczące niewolnictwa,
- opowiedzieć, co wydarzyło się w roku 1492, używając terminów: *karawela, Nowy Świat, Indianie, broń palna*,
- opowiedzieć o życiu Mikołaja Kopernika, używając wyrażen: *uczony, astronom, odkrycie naukowe*,
- powiedzieć, dlaczego Leonardo da Vinci zaliczany jest do czołowych postaci epoki renesansu,
- pozyskać z różnych źródeł informacje na temat wybranej wybitnej postaci żyjącej w epoce renesansu, baroku lub oświecenia,
- wskazać na wpływy włoskie w Polsce ostatnich Jagiellonów,
- odszukać w różnych źródłach utwory Mikołaja Reja i Jana Kochanowskiego,
- porównać szlachecki sejm walny i współczesny polski parlament,
- wyjaśnić, w jaki sposób obradował sejm walny,
- wymienić elementy, z których składał się herb szlachecki,
- omówić rolę Gdańska w handlu zbożem w XVI wieku,
- porównuje funkcjonowanie portów morskich w XVI i XXI wieku,
- ocenić różnorodność religijną społeczeństwa I Rzeczypospolitej w kontekście sytuacji panującej w innych państwach europejskich ,
- omówić prawa grup wyznaniowych we współczesnej Polsce,
- określić znaczenie, jakie miało dla Rzeczypospolitej wprowadzenie wolnej elekcji,
- pozyskać z różnych źródeł informacje dotyczące zasad wyboru prezydenta Polski
- porównać postanowienia unii lubelskiej z ustaleniami unii w Krewie,
- porównać terytorium Rzeczypospolitej Obojga Narodów z obszarem współczesnej Polski,
- porównać Konstytucję 3 maja z obowiązującą współcześnie konstytucją z 1997 r.,
- przedstawić postulaty konfederatów barskich
- wymienić miejsca głównych starć powstańców kościuszkowskich z armią rosyjską,
- opowiedzieć przebieg insurekcji kościuszkowskiej, używając wyrażen: *naczelnik powstania, przysięga Kościuszki, kosynierzy*,
- porównać sztukę barokową i klasycystyczną,
- opowiedzieć o rozwoju literatury i teatru

5. Wymagania wykraczające (ocena celująca)

Uczeń: spełnia wymagania przyjęte na ocenę bardzo dobrą oraz
umie:

- omówić zachowane ślady pogańskich wierzeń Słowian,
- przedstawić stanowisko historyków dotyczące pochodzenia przodków Mieszka I,
- powiedzieć, jakie funkcje pełnią zamki w dzisiejszych czasach,

- opowiedzieć, czym zajmują się współczesne bractwa rycerskie,
- wytłumaczyć, w jakich okolicznościach powstał zakon krzyżacki,
- powiedzieć, kim byli templariusze i zna opowieść o ich legendarnym skarbie,
- porównać sposoby prowadzenia polityki zagranicznej stosowane przez Władysława Łokietka i Kazimierza Wielkiego,
- odszukać informacje dotyczące tego, kto dotarł do Ameryki przed 1492 rokiem
- ocenić znaczenie hołdu pruskiego w dziejach Rzeczypospolitej,
- wymienić nazwy współczesnych państw, które leżą na terytorium dawnej Rzeczypospolitej,
- rozpoznać takie elementy architektoniczne, jak: gzyms, tympanon, fasada, arkady apsyda, łuk,
- ocenia dokonania króla Stanisława Augusta Poniatowskiego.

Ponadto uczeń:

- korzysta z różnych źródeł wiedzy,
- samodzielnie ocenia fakty i zdarzenia bieżącej rzeczywistości społeczno-politycznej;
- umiejętnie stosuje posiadaną wiedzę w wypowiedziach i działaniach praktycznych (ćwiczenia, wykresy itp.),
- aktywnie uczestniczy w lekcji,
- bierze udział w konkursach historycznych lub wymagających wiedzy i umiejętności historycznych,
- posiada bogatą wiedzę z dziejów własnego regionu.

KLASA VI

1. Wymagania konieczne (ocena dopuszczająca):

Uczeń zna:

- daty: 1795 r., 1797 r., 1807 r., 1830 r., 1863 r., 1914 r., 11.11.1918 r., 1919 r., 1922 r., 1932 r., 23.08.1939 r., 01.09.1939 r., 17.09.1939 r., 01.08.1944 r., 1961 r., 1969 r., 04.06.1989 r., 1990 r., 02.04.1997 r., 11.09.2001 r., 01.05.2004 r.;
- postacie: gen. J. H. Dąbrowski, J. Wybicki, B. Prus, H. Sienkiewicz, S. Wyspiański, J. Matejko, S. Moniuszko, H. Modrzejewska, J. Piłsudski, R. Dmowski, I. Paderewski, W. Lenin, A. Hitler, J. Stalin, L. Wałęsa, W. Jaruzelski,
- pojęcia: konstytucja, zaborca, Legiony Polskie, rusyfikacja, germanizacja, kanclerz, ZSRR, Polskie Państwo Podziemne, Armia Krajowa, powstanie warszawskie, sabotaż, mały sabotaż, dyktator, faszyzm, PRL, opozycja demokratyczna, Unia Europejska;
- tekst „Mazurka Dąbrowskiego” jako jednego z polskich symboli narodowych;
- przyczyny wybuchu powstań: listopadowego i styczniowego;
- czas trwania powstań: listopadowego i styczniowego;
- zasługi postaci, które przyczyniły się do odzyskania przez Polskę niepodległości;
- przyczyny wybuchu I i II wojny światowej;
- genezę święta 11 listopada;
- oficjalną nazwę państwa polskiego w okresie międzywojennym;
- metody sprawowania władzy, które stosował Józef Stalin;
- poglądy Adolfa Hitlera;
- podstawowe różnice pomiędzy państwem dyktatorskim a demokratycznym;
- najważniejsze wydarzenia II wojny światowej;
- wady i zalety życia w Polsce w czasach komunistycznych;
- sposób funkcjonowania rodziny jako podstawowej grupy społecznej;
- uczniowskie prawa i obowiązki;
- pojęcie pracy jako jednej z podstawowych form działalności człowieka;
- nowoczesne środki transportu;
- korzyści i zagrożenia wynikające z korzystania z mediów elektronicznych;
- podstawowe problemy krajów Trzeciego Świata.

Uczeń rozumie:

- znaczenie treści hymnu "Mazurek Dąbrowskiego";
- cele polityki zaborców wobec Polaków;
- wpływ artystów, malarzy i pisarzy na rozwój kultury polskiej po upadku powstań narodowych;
- różnice między totalitarnym a demokratycznym systemem sprawowania władzy.

Uczeń umie:

- zaznaczyć na osi czasu poznane daty;
- opowiedzieć o wybranych aspektach życia codziennego pod zaborami;
- wskazać na mapie granice II Rzeczypospolitej oraz wymienić jej sąsiadów;
- wskazać na mapie państwa, które dokonały agresji na Polskę we wrześniu 1939 r.;
- wskazać na mapie granice Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej i wymienić jej sąsiadów;
- odnaleźć na mapie państwa sąsiadujące z Polską oraz województwo, w którym mieszka;
- rozpoznać symbole Unii Europejskiej: flagę i hymn : "Ode do radości".

2. Wymagania podstawowe (ocena dostateczna) j.w. oraz:

Uczeń zna:

- daty : 1901 r., 1918 r., 1920 r., 1921 r., 1926 r., 16.10.1978 r., 13.12.1981 r., 1992 r.;
- postacie : książę A. J. Czartoryski, Adam Mickiewicz, Juliusz Słowacki,
- Zygmunt Krasiński, Fryderyk Chopin, Joachim Lelewel, Józef Bem, R. Traugutt, Helena Modrzejewska, M. Skłodowska-Curie, G. Narutowicz, , ks. J. Popiełuszko, Tadeusz Mazowiecki;
- pojęcia: rewolucja, emigracja, represje, konfiskata, Wielka Emigracja, walka partyzancka, rewolucja przemysłowa, fabryka, manufaktura, maszyna parowa, kolej żelazna, statek parowy, silnik elektryczny, telegraf, „Orleńskie Lwowskie”, parlament , partia, opozycja, totalitaryzm, propaganda, lagier, przewrót majowy, pakt Ribbentrop – Mołotow, kampania wrześniowa, wojna totalna, internowanie, Korpus Ochrony Pogranicza, okupacja, łapanka, getto, robotnicy przymusowi, zbrodnia wołyńska, mord w Katyniu, Holokaust, obóz zagłady, Auschwitz - Birkenau, komunizm, PZPR, UB, MO, cenzura, strajk, stan wojenny, Okrągły Stół, wolne wybory, prawa człowieka, integracja europejska, europejska solidarność, podbój kosmosu, lądowanie człowieka na Księżycu, wahadłowiec, sztuczny satelita, nawigacja GPS, komputer osobisty, internet, portale społecznościowe, wojna lokalna.
- wydarzenia z historii Polski, do których nawiązuje tekst „Mazurek Dąbrowskiego”;
- przykłady represji zastosowanych wobec Polaków po klęsce powstań narodowych;
- przyczyny i skutki powstania listopadowego;
- przyczyny wybuchu strajku polskich dzieci we Wrześni;
- dokonania Marii Skłodowskiej-Curie;
- żądania wysuwane przez Hitlera wobec Polski pod koniec 1938 roku;
- zna ustalenia paktu Ribbentrop-Mołotow;
- ważne wydarzenia, które rozegrały się podczas kampanii wrześniowej: obronę półwyspu Westerplatte, obronę Poczty Polskiej w Gdańsku, bitwę nad Bzurą;
- miejsca i daty najważniejszych bitew II wojny światowej, w których brały udział polskie formacje wojskowe;
- przyczyny i skutki klęski Polski w kampanii wrześniowej w 1939 roku;
- okoliczności zbrodni wołyńskiej i mordu w Katyniu;
- warunki panujące w gettach w czasie II wojny światowej;
- przyczyny i skutki wybuchu powstania warszawskiego;
- okoliczności objęcia władzy w Polsce przez komunistów;
- sposoby, w jakie polskie społeczeństwo uczestniczyło w powojennej odbudowie kraju;
- określenie rządów panujących w PRL jako dyktaturę partii komunistycznej;
- charakterystyczne cechy gospodarki PRL;
- przyczyny i skutki powstania NSZZ „Solidarność”;

- ustalenia porozumień sierpniowych w Gdańsku;
- zasługi Lecha Wałęsy i księdza Jerzego Popiełuszki dla odzyskania przez Polskę suwerenności;
- najważniejsze postanowienia Okrągłego Stołu;
- w przybliżeniu powierzchnię Polski oraz omawia podział administracyjny kraju;
- dziedziny życia, w jakich przejawia się demokratyczny charakter państwa polskiego;
- najważniejsze organy władzy państwowej w Polsce: prezydenta RP, premiera i Radę Ministrów, Sejm i Senat, sądy;
- przykłady grup społecznych;
- przyczyny i skutki wstąpienia Polski do UE;
- zasady, których powinni przestrzegać użytkownicy internetu;
- przykłady działań podejmowanych przez organizacje międzynarodowe w celu pomocy najbiedniejszym krajom;

Uczeń rozumie:

- sytuację Polaków żyjących pod zaborami;
- rolę, jaką odegrała Wielka Emigracja,
- sytuację Polaków na terenach okupowanych przez III Rzeszę i ZSRR;
- znaczenie terminu *prawa człowieka*;
- rolę, jaką odegrał Kościół katolicki w okresie PRL;
- rolę, jaką odegrał Tadeusz Mazowiecki w okresie przemian w 1989 roku;
- powiedzenie „świat stał się mniejszy”, oraz wskazuje przyczyny określanego w ten sposób zjawiska;

Uczeń umie:

- zaznaczyć poznane daty na osi czasu;
- wskazać na mapie miejsca ważniejszych bitew stoczonych w trakcie powstania listopadowego i styczniowego;
- omówić na podstawie zebranych informacji zasługi Fryderyka Chopina, Adama Mickiewicza i Heleny Modrzejewskiej dla kultury polskiej;
- opowiedzieć na podstawie tekstu źródłowego o prześladowaniach polskich uczniów w zaborze rosyjskim;
- rozróżnić rzemieślnicze i fabryczne formy produkcji przemysłowej;
- pokazać na mapie najbardziej uprzemysłowione miasta na ziemiach polskich;
- wskazać na mapie świata państwa, do których Polacy najczęściej emigrowali z przyczyn ekonomicznych;
- odszukać informacje o zasługach Józefa Piłsudskiego i Romana Dmowskiego dla państwa polskiego;
- porównać koncepcje Józefa Piłsudskiego i Romana Dmowskiego dotyczące odzyskania niepodległości przez Polskę;
- zaprezentować postać Józefa Piłsudskiego;
- zaznaczyć na mapie linię podziału ziem polskich między Niemcy a ZSRR;
- wytłumaczyć, w jaki sposób społeczeństwo polskie walczyło z okupantami;
- wskazać na mapie największe getta, hitlerowskie obozy koncentracyjne oraz miejsca na Wschodzie, w których zamordowano polskich oficerów;
- opowiedzieć na podstawie tekstu źródłowego, w jaki sposób ratowano żydowskie dzieci żyjące w gettach;
- porównać granice II Rzeczypospolitej z granicami PRL;
- ocenić znaczenie wyborów z 4 czerwca 1989 roku w procesie przemian demokratycznych w Polsce;
- wskazać na mapie państwa europejskie, które powstały lub odrodziły się po upadku komunizmu;
- określić znaczenie pracy w życiu człowieka;

- omówić na podstawie infografiki pozytywne i negatywne skutki postępu technicznego we współczesnym świecie;
- na podstawie tekstu źródłowego wymienić skutki niszczenia środowiska naturalnego;
- wytłumaczyć, w jaki sposób wykorzystuje się nowoczesne technologie w szkołach;
- wytłumaczyć, dlaczego konflikty należy rozwiązywać drogą dialogu;

3. Wymagania rozszerzające (ocena dobra) j.w. oraz:

Uczeń zna:

- daty: 1831 r., 22.06.1941 r., XII 1941 r., 19.04.1943 r., 07/08.05.1945 r., 1952 r., , 1944-1956, 1948 r., 1956 r., 1970 r., 1976 r., 1980 r.,
- postacie: *Michał Drzymała, Ignacy Łukasiewicz, Władysław Raczkiewicz, gen. Władysław Sikorski, gen. Franciszek Kleeberg, mjr Henryk Dobrzański „Hubal”, Stefan Starzyński, gen. Stanisław Sosabowski, gen. Władysław Anders, gen. Stanisław Maczek, gen. Zygmunt Berling, Janusz Korczak, Irena Sendlerowa, kardynał Stefan Wyszyński, Jurij Gagarin;*
- pojęcia: *manifestacja, branka, katorga, rugi pruskie, państwa centralne, ententa, traktat wersalski, front, bolszewicy, plebiscyt, Wolne Miasto Gdańsk, nazizm, rasizm, obóz koncentracyjny, Hitlerjugend, ograniczenie praw obywatelskich, III Rzesza, inwazja, państwa osi, alianci, koalicja antyhitlerowska, Pearl Harbor, SB, NATO, Układ Warszawski, likwidacja analfabetyzmu, awans społeczny, cenzura, ukryte bezrobocie, łamanie praw obywatelskich, propaganda sukcesu, konstytucja, wolne media, wolność słowa, opinia publiczna, gospodarka wolnorynkowa, prywatyzacja, bezrobocie;*
- dokonania Józefa Wybickiego;
- najważniejsze wydarzenia z okresu wojny polsko-rosyjskiej w 1831 roku;
- wybitnych Polaków żyjących współcześnie na emigracji;
- przyczyny manifestacji patriotycznych Polaków w 1861 roku;
- przyczynę klęski powstania listopadowego;
- sposób walki w czasie powstania styczniowego;
- warunki pracy w XIX-wiecznej fabryce;
- przyczyny emigracji zarobkowej Polaków w XIX wieku;
- sposoby walki XIX-wiecznych robotników o swoje prawa;
- zasługi Ignacego Łukasiewicza dla rozwoju polskiego przemysłu naftowego;
- przyczyny i skutki zastosowania maszyny parowej w przemyśle i transporcie;
- czynniki, które zadecydowały o odzyskaniu niepodległości przez Polskę;
- okoliczności, w jakich Polacy odbudowywali swoje państwo po zakończeniu I wojny światowej;
- postanowienia traktatu wersalskiego dotyczące sprawy polskiej;
- najważniejsze zmiany terytorialne, jakie dokonały się w Europie po I wojnie światowej;
- proces kształtowania się granic II Rzeczypospolitej oraz wymienia wydarzenia, które zadecydowały o zasięgu terytorialnym Polski;
- zasady ustroju utrwalonego w Polsce przez konstytucję z 1921 roku;
- wielonarodowy charakter społeczeństwa II Rzeczypospolitej;
- mniejszości narodowe i religijne, które zamieszkiwały II Rzeczpospolitą;
- trudności, z którymi zmagala się odrodzona Rzeczpospolita;
- sposób, w jaki Adolf Hitler umacniał swoją władzę;
- sposób, w jaki Hitler łamał postanowienia traktatu wersalskiego;
- działalność „Żegoty”;
- zasługi Ireny Sendlerowej;
- skutki przesiedleń ludności w Polsce po zakończeniu II wojny światowej;
- określenie lat 1944-1956 w historii Polski jako „czasy stalinowskie”;
- daty najważniejszych protestów Polaków przeciw władzy komunistycznej w latach 1956, 1970, 1976 i 1980;
- zasługi kardynała Stefana Wyszyńskiego;
- warunki życia Polaków w czasie stanu wojennego;

- nazwisko pierwszego prezydenta Polski wybranego w wyborach powszechnych;
- zadania poszczególnych organów władzy państwowej oraz władz samorządowych;
- sposoby, w jaki uczniowie mogą wpływać na organizację życia szkoły;
- przykłady instytucji, do których można się zwrócić w przypadku łamania praw dziecka;
- zna termin kwalifikacje zawodowe;
- skutki emigracji zarobkowej Polaków;
- ilość państw, które należą do Unii Europejskiej;
- działania podejmowane przez państwa członkowskie UE w celu integracji gospodarczej, rozwoju regionalnego i ochrony środowiska;
- najważniejsze wydarzenia w procesie integracji Polski z UE;
- przyczyny i skutki obrad Okrągłego Stołu;
- daty najważniejszych wydarzeń związanych z podbojem kosmosu;
- wpływ katastrof ekologicznych na zanieczyszczenie środowiska naturalnego;
- różnice dzielące współczesny świat na bogatą Północ i biedne Południe;
- nazwy organizacji, które niosą pomoc mieszkańcom krajów Trzeciego Świata lub działają w obronie praw człowieka;
- przykłady problemów, z którymi borykają się dzieci mieszkające w państwach biednego Południa;
- wydarzenia w Nowym Jorku 11 września 2001 roku;
- działania podejmowane w celu zapobiegania konfliktom na świecie.

Uczeń rozumie:

- w jakim celu powstały Legiony Polskie;
- jaką rolę odegrał Michał Drzymała w walce z germanizacją;
- na czym polega symboliczne znaczenie postawy Michała Drzymały oraz strajku dzieci we Wrześni;
- znaczenie zwycięstwa w wojnie polsko-bolszewickiej dla odrodzonej Rzeczypospolitej;
- dlaczego nazistom udało się zdobyć władzę w Niemczech;
- dlaczego we współczesnym świecie walczy się z rasizmem;
- jakie zagrożenie dla Rzeczypospolitej wynikało z zawarcia przez Niemcy i ZSRR paktu Ribbentrop-Mołotow;
- dlaczego bojowników podziemia niepodległościowego określa się jako Żołnierzy Wyklętych;
- działania opozycji demokratycznej z użyciem określenia *walka bez przemocy*;
- że funkcjonowanie społeczeństwa możliwe jest dzięki odpowiedniemu podziałowi pracy;
- rolę, jaką w procesie integracji europejskiej odegrał Robert Schuman;
- czym jest kultura masowa;
- dlaczego współczesny świat określa się jako „globalną wioskę”.

Uczeń umie:

- zaznaczyć poznane daty na osi czasu;
- opowiedzieć o represjach stosowanych wobec Polaków przez władze carskie po upadku powstań narodowych;
- scharakteryzować sposób walki w czasie powstania styczniowego;
- omówić na podstawie zebranych informacji rozwój polskiej kultury pod zaborami;
- omówić proces uprzemysłowienia w XIX wieku;
- rozróżnić emigrację polityczną i zarobkową;
- scharakteryzować życie w mieście pod koniec XIX stulecia;
- odnaleźć na mapie państwa centralne oraz kraje należące do ententy;
- opisać na podstawie tekstu źródłowego nastroje Polaków w pierwszych dniach wolności;

- omówić, jak kształtowały się granice Polski w latach 1918–1922, oraz wskazuje na mapie najważniejsze zmiany terytorialne;
- określić na podstawie mapy, jakie obszary II Rzeczypospolitej zamieszkiwali przedstawiciele poszczególnych mniejszości narodowych i religijnych;
- opowiedzieć o problemach i sukcesach gospodarczych II Rzeczypospolitej;
- wskazać na mapie miejsce podpisania traktatu wersalskiego oraz państwa, które powstały w Europie po I wojnie światowej;
- ocenić sposób sprawowania władzy przez Józefa Stalina;
- opisać na podstawie tekstu źródłowego warunki panujące w łagrach;
- uzasadnić konieczność walki z rasizmem we współczesnym świecie;
- wskazać na mapie państwa, które w okresie międzywojennym padły ofiarą zaborczej polityki nazistowskich Niemiec;
- wytłumaczyć na podstawie tekstu źródłowego, jakie było stanowisko Polski wobec żądań, które wysunął Hitler w 1939 roku;
- opowiedzieć o przebiegu kampanii wrześniowej;
- opisać na podstawie tekstu źródłowego przygotowania Polaków do obrony Grodna przed atakiem Armii Czerwonej;
- wskazać na mapie państwa, które padły ofiarą niemieckiej agresji po 1939 roku, oraz kraje będące sojusznikami III Rzeszy;
- wskazać na mapie państwa zajęte przez Armię Czerwoną w latach 1944–1945;
- omówić udział Polaków w walkach na frontach II wojny światowej;
- scharakteryzować metody walki, które stosowali Polacy w trakcie powstania warszawskiego;
- wyjaśnić, w jaki sposób Polacy pomagali Żydom w czasie okupacji;
- wskazać na mapie państwa europejskie, które w okresie zimnej wojny należały do NATO oraz do Układu Warszawskiego;
- opowiedzieć o społeczeństwie PRL z użyciem terminów: *likwidacja analfabetyzmu, awans społeczny, cenzura, ukryte bezrobocie, łamanie praw obywatelskich, propaganda sukcesu*;
- wytłumaczyć, za jaką działalność jest przyznawana Pokojowa Nagroda Nobla, oraz wyjaśnić, dlaczego Lech Wałęsa otrzymał to wyróżnienie;
- scharakteryzować na podstawie tekstu źródłowego politykę władz komunistycznych wobec opozycji demokratycznej w Polsce;
- wskazać fragmenty Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, które świadczą o demokratycznym charakterze państwa polskiego;
- wyjaśnić, na czym polegają prawa i obowiązki obywateli RP;
- wytłumaczyć, jakie są zadania Rzecznika Praw Obywatelskich i Rzecznika Praw Dziecka;
- wyjaśnić, na czym polegały reformy gospodarcze w Polsce po upadku komunizmu;
- wytłumaczyć, na czym polega polityka otwartych granic w Unii Europejskiej;
- opisać zmiany, jakie dokonały się w Polsce po przyjęciu do Unii Europejskiej;
- wymienić korzyści oraz obowiązki i ograniczenia wynikające z członkostwa Polski w Unii Europejskiej;
- ocenić wpływ człowieka na środowisko naturalne;
- określić wpływ kultury amerykańskiej na życie ludzi na całym świecie;
- wskazać na mapie świata obszary, na których odsetek ludzi cierpiących głód jest najwyższy, oraz tereny, na których jest on najniższy;
- wskazać na mapie świata regiony, w których wybucha współcześnie najwięcej konfliktów zbrojnych;
- wyjaśnić na przykładach przyczyny i skutki konfliktów zbrojnych.

4. Wymagania dopełniające (ocena bardzo dobra) j.w. oraz:

Uczeń zna:

- daty: 1825 r., 1848 r., 1876 r., 1879 r., 1943 r., VI 1944 r., VIII 1945r., 1949 r. , 1955 r., 1961 r., 1991 r.
- postacie: *Napoleon Bonaparte, Piotr Wysocki, Hipolit Cegielski, Aleksander Graham Bell, Tomasz Edison, Ludwik Pasteur, Wilhelm Roentgen, Eugeniusz Kwiatkowski, Józef Beck.*
- pojęcia: *rewolucja francuska, romantyzm, emisariusz, kongres wiedeński, Centralny Okręg Przemysłowy, "nowy człowiek", penicylina, jazz, film animowany, żelazna kurtyna, zimna wojna, mur berliński, wyścig zbrojeń, ONZ, Order Uśmiechu, Europejska Wspólnota Gospodarcza, strefa Schengen.*
- proces zmian granic Księstwa Warszawskiego;
- przyczyny, dlaczego Księstwo Warszawskie przestało istnieć;
- okoliczności podjęcia przez sejm uchwały o barwach narodowych podczas powstania listopadowego;
- decyzje dotyczące ziem polskich podjęte na kongresie wiedeńskim;
- miejsca najważniejszych bitew stoczonych podczas powstania listopadowego;
- wydarzenia w Europie w 1848 roku;
- sposoby walki Polaków z germanizacją i rusyfikacją;
- zasługi Hipolita Cegielskiego dla rozwoju gospodarczego ziem polskich w XIX wieku;
- odkrycia dokonane przez Ludwika Pasteura i Wilhelma Roentgena;
- społeczne i gospodarcze skutki I wojny światowej;
- zasługi Eugeniusza Kwiatkowskiego dla rozwoju polskiej gospodarki;
- znaczenie budowy portu w Gdyni oraz utworzenia Centralnego Okręgu Przemysłowego dla II Rzeczypospolitej;
- najważniejsze kulturalne i sportowe osiągnięcia II Rzeczypospolitej;
- przyczyny i skutki zamachu majowego;
- metody kształtowania „nowego człowieka”, które wykorzystywano w Związku Radzieckim i w nazistowskich Niemczech;
- daty przyłączenia Austrii do III Rzeszy oraz rozbioru Czechosłowacji;
- sposób, w jaki współcześnie upamiętnia się bohaterstwo polskich żołnierzy walczących w kampanii wrześniowej;
- najważniejsze działania wojenne prowadzone w Europie w latach 1940–1942;
- przyczynę powstania Muzeum Powstania Warszawskiego;
- sposób, w jaki upamiętnia się osoby, które pomagały Żydom w czasie II wojny światowej;
- formy oporu Polaków przeciwko komunistycznej władzy;
- przyczyny strajków w 1980 roku;
- sposoby prześladowania opozycji demokratycznej w czasach komunistycznych;
- najważniejsze wydarzenia, jakie rozegrały się w Europie z lat 1989–1992: upadek muru berlińskiego, zjednoczenie Niemiec, rozpad ZSRR i rozpad Jugosławii;
- zmiany, które dokonały się w polskim szkolnictwie na skutek przeobrażeń politycznych po 1989 roku,
- prezydentów III Rzeczypospolitej;
- skrót *ONZ* i określa, czym zajmuje się Organizacja Narodów Zjednoczonych;
- pojęcie Europejska Wspólnota Gospodarcza, oraz podaje, w którym roku powstała ta organizacja;
- przykłady argumentów, które wysuwali zwolennicy i przeciwnicy wstąpienia Polski do Unii Europejskiej;
- zagrożenia, jakie dla międzynarodowego pokoju stwarza terroryzm;

Uczeń rozumie:

- jakie znaczenie dla dążeń niepodległościowych Polaków miała klęska Napoleona w wojnie z państwami zaborczymi;
- sens tekstu pieśni „Boże, coś Polskę”;
- jaki wpływ na odzyskanie niepodległości przez Polskę miał wybuch konfliktu między państwami zaborczymi;

- jakie znaczenie dla II Rzeczypospolitej miała budowa portu w Gdyni oraz utworzenie Centralnego Okręgu Przemysłowego;
 - jakie znaczenie dla przebiegu II wojny światowej miało przyłączenie się Stanów Zjednoczonych i Związku Radzieckiego do walki po stronie aliantów;
 - że wraz z upadkiem ZSRR zakończyła się zimna wojna;
 - dlaczego sądy w Polsce są niezależne od pozostałych organów władzy;
 - za jakie zasługi przyznaje się *Order Uśmiechu*,
 - dlaczego wciąż powstają nowe zawody, a niektóre zajęcia są coraz rzadziej wykonywane;
 - jakie znaczenie dla Polaków miało przystąpienie Rzeczypospolitej do strefy Schengen;
 - jakie znaczenie miało uchwalenie Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka;
 - jakie odgrywają poszczególne grupy społeczne we współczesnym społeczeństwie;
 - jak przynależność Polski do UE może wpłynąć na życie młodych ludzi.
- Uczeń umie:*
- zaznaczyć poznane daty na osi czasu;
 - wytłumaczyć na podstawie tekstu źródłowego, na czym polegała rola gen. Jana Henryka Dąbrowskiego w tworzeniu Legionów Polskich;
 - zinterpretować tekst „Mazurka Dąbrowskiego”;
 - opowiedzieć o funkcjonowaniu państwa podziemnego w okresie powstania styczniowego;
 - wskazać na mapie obszary, na których podczas powstania styczniowego toczyły się walki partyzanckie;
 - porównać współczesne szkoły z tymi działającymi pod zaborami;
 - porównać sposoby podróżowania w XIX i XXI wieku;
 - ocenić, które spośród XIX-wiecznych wynalazków wywarły największy wpływ na życie mieszkańców miast;
 - wskazać na mapie Europy obszary, na których toczyły działania wojenne podczas I wojny światowej;
 - rozpoznać nowe rodzaje broni, które zastosowano w trakcie wojny 1914–1918;
 - wskazać na mapie najważniejsze ośrodki przemysłowe w międzywojennej Polsce;
 - przedstawić Koreę Północną jako przykład współczesnego państwa totalitarnego;
 - ocenić stanowisko polskich władz wobec żądań hitlerowskich Niemiec;
 - ocenić postawę polskich żołnierzy i cywilów w pierwszych tygodniach wojny;
 - opowiedzieć, w jaki sposób współcześnie upamiętnia się polskich żołnierzy, którzy walczyli podczas II wojny światowej;
 - ocenić postawy, jakie przyjmowali Polacy wobec losu Żydów w trakcie II wojny światowej;
 - wyjaśnić na podstawie tekstu źródłowego, czym była żelazna kurtyna;
 - na podstawie tekstu źródłowego wymienić metody, które pozwoliły komunistom odnieść zwycięstwo wyborcze w 1947 roku;
 - porównać, czym różnią się współczesne strajki od demonstracji z czasów PRL;
 - omówić na podstawie schematu procedurę powoływania władz samorządowych w Polsce;
 - wymienić na podstawie informacji uzyskanych z różnych źródeł (np. w trakcie rozmów z osobami starszymi) najistotniejsze problemy współczesnej Polski;
 - opowiedzieć o początkach integracji europejskiej;
 - omówić na podstawie mapy etapy poszerzania wspólnoty europejskiej o kolejne państwa;
 - wskazać działania, które są podejmowane w celu ograniczenia zanieczyszczenia środowiska;
 - na podstawie własnych obserwacji opisać metody wykorzystywane przez media w celu przyciągnięcia uwagi odbiorców;
 - wyjaśnić, z czego wynikają problemy państw biednego Południa;
 - wskazać formy pomocy udzielanej państwom biednego Południa, które uważa za najskuteczniejsze.

5. Wymagania wykraczające (ocena celująca)

Uczeń: spełnia wymagania przyjęte na ocenę bardzo dobrą oraz:

Zna:

- zasługi księcia Józefa Poniatowskiego;

- teorie na temat przyczyny śmierci Napoleona Bonaparte'go;
- genezę święta Dzień Podchorążego;
- najważniejsze cechy utworów romantycznych;
- okoliczności powołania Ligi Narodów;
- historię działalności szpiegów na terytorium Wolnego Miasta Gdańska;
- rolę Gdyni we współczesnej Polsce;
- przyczyny i skutki wydarzeń w Rosji w 1917 roku;
- dokonania Charlesa Lindbergha, Aleksandra Fleminga oraz Alberta Einsteina;
- wpływ rozwoju nauki i techniki na codzienne życie ludzi w okresie międzywojennym;
- przyczynę, dlaczego współcześnie funkcjonują organizacje międzynarodowe strzegące pokoju;
- działania wojenne prowadzone na Dalekim Wschodzie;
- znaczenie Pearl Harbor dla współczesnych Amerykanów;
- wydarzenia w 1945 roku w Hiroszynie i Nagasaki;
- termin zimna wojna;
- współczesne cele NATO;
- rolę, którą odgrywa Polska w Organizacji Paktu Północnoatlantyckiego;
- określenie „Jarmark Europa”;
- przykłady konkretnych działań podejmowanych przez samorząd w miejscu swojego zamieszkania;
- przykłady działań mających na celu ochronę praw człowieka na świecie;
- władców, którzy podejmowali w średniowieczu próby zjednoczenia Europy;
- sposoby wykorzystania przez Polskę funduszy unijnych;
- przyczyny konfliktu palestyńsko-izraelskiego.

Umie:

- wymienić elementy narodowe w umundurowaniu polskich legionistów;
- ocenić, czy decyzja o zorganizowaniu powstania listopadowego była słuszna;
- porównać powstanie listopadowe ze styczniowym;
- scharakteryzować sytuację Polaków w poszczególnych zaborach;
- przedstawić znaczenie Łodzi we współczesnej Polsce;
- opowiedzieć o życiu i osiągnięciach Marii Skłodowskiej-Curie;
- porównać sytuację we współczesnej Europie z sytuacją, która panowała na kontynencie europejskim na początku XX wieku;
- scharakteryzować warstwy społeczne II Rzeczypospolitej;
- omówić na podstawie zebranych informacji sytuację gospodarczą swojego regionu w okresie międzywojennym;
- ocenić znaczenie odkrycia dokonanego przez Aleksandra Fleminga dla rozwoju medycyny;
- stworzyć historyjkę obrazkową przedstawiającą jeden dzień z życia człowieka w epoce międzywojennej;
- porównać sposób sprawowania władzy w państwie totalitarnym z rządami w kraju demokratycznym;
- wyjaśnić, dlaczego pakt Ribbentrop-Mołotow jest nazywany IV rozbiorem Polski;
- opowiedzieć o życiu i dokonaniach Aleksandra Fleminga;
- zdobyć informacje o losach swoich przodków w 1939 roku;
- stworzyć mapę myśli dotyczącą kampanii wrześniowej;
- zgromadzić informacje dotyczące 2. Korpusu Polskiego;
- ocenić, czy decyzja Amerykanów o użyciu broni atomowej była słuszna;
- przedstawić historię niedźwiedzia Wojtka;
- zgromadzić informacje o sytuacji w swojej miejscowości w czasie II wojny światowej;
- przedstawić sylwetkę Ireny Sendlerowej;
- wytłumaczyć, na czym polegała rywalizacja ZSRR i Stanów Zjednoczonych w okresie zimnej wojny;

ZASADY OCENIANIA Z HISTORII I SPOŁECZEŃSTWA

- porównać mapę współczesnej Europy z mapą kontynentu europejskiego po 1945 roku;
- wyjaśnić, z jakimi trudnościami zmagano się podczas odbudowy Warszawy po 1945 roku;
- opisać życie codzienne mieszkańców PRL na podstawie relacji osób starszych;
- wskazać różnice między PRL a współczesną Polską ze szczególnym uwzględnieniem warunków życia codziennego;
- ocenić, jakie znaczenie dla polskiego społeczeństwa stanowił wybór kardynała Karola Wojtyły na papieża;
- na podstawie zebranych informacji przedstawić sylwetkę wybranego żołnierza podziemia niepodległościowego;
- na podstawie zebranych informacji przygotować prezentację dotyczącą księdza Jerzego Popiełuszki;
- zaproponować zmiany, jakie należy wprowadzić w szkole w celu poprawy warunków nauki;
- opowiedzieć, jak doszło do powstania „Jarmarku Europa”;
- wymienić problemy miejscowości lub gminy, które są najistotniejsze z punktu widzenia mieszkańców;
- ocenić przemiany gospodarcze po 1989 roku;
- na podstawie infografiki określić, jakie kwalifikacje są potrzebne do wykonywania różnych zawodów;
- zaprezentować sylwetkę Roberta Schumana;
- opowiedzieć, jak wyobraża sobie postęp w technice w najbliższych latach;
- na podstawie artykułu wymienić argumenty wysuwane przez osoby twierdzące, że Amerykanie w 1969 roku nie wylądowali na Księżycu, oraz przez osoby, które są przekonane o powodzeniu misji Apolla 11, a następnie wyrazić własną opinię na omawiany temat;
- na podstawie zebranych informacji opisać dowolną akcję przeprowadzoną przez jedną z organizacji charytatywnych;
- na podstawie zebranych informacji omówić wybrany współczesny konflikt zbrojny;
- wytłumaczyć, jaki wkład w rozwój nowoczesnych technologii wniósł Steve Jobs.

Ponadto uczeń:

- korzysta z różnych źródeł wiedzy,
- samodzielnie ocenia fakty i zdarzenia bieżącej rzeczywistości społeczno-politycznej;
- umiejętnie stosuje posiadaną wiedzę w wypowiedziach i działaniach praktycznych (ćwiczenia, wykresy itp.),
- aktywnie uczestniczy w lekcji,
- bierze udział w konkursach historycznych lub wymagających wiedzy i umiejętności historycznych,
- posiada bogatą wiedzę z dziejów własnego regionu.